

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1919 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 i anledning av herr Anderssons i Råstock motion, nr 270, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillvaratagande för foderändamål av i vattendragen förefintliga vassarter.

Närvarande: Herrar Eriksson i Stockholm, Olsson i See *), Elisson, Björklund, Nylander, Jensen, Edberg, Wahlstedt, Olsson i Kollungeröd *) och Olsson i Rösta *).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 270, som för förberedande behandling hänvisats till utskottet, har herr Andersson i Råstock hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida i våra vattendrag förefintliga vassarter lämpligen kunde för foderändamål tillvaratagas. Ävensom vilka åtgärder som borde och kunde från statens sida vidtagas för främjande och underlättande av detta tillvaratagande.

Ifråga om motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Över motionen hade utlåtanden avgivits dels av kungl. lantbruksstyrelsen samt folkhushållningskommissionens jordbruksavdelning och fodersektion — vilka sistnämnda utlåtanden av kommissionen återopats såsom eget utlåtande — dels ock av Sveriges allmänna lantbrukssällskap.

Ifrågavarande utlåtanden äro härvid fogade såsom bilagor.

Utskottet.

Det har inom utskottet icke rått några delade meningar därom, att det spörsmål, som i förevarande motion upptagits till behandling, är av synnerlig vikt och förtjänar att av statsmakterna uppmärksamt beaktas. Krigstidens erfarenheter hava förvisso varit av den art, att det icke kunde försvaras, om de, vilka hava att ansvara för tillvaratagandet och utvecklingen av vårt lands näringskällor, skulle utan vidare lämna åsido någon som helst möjlighet till utnyttjande av landets naturliga tillgångar.

Den utredning, som utskottet kunnat åstadkomma i anledning av motionen har i överraskande hög grad bestyrkt den uppfattning, varför motionen utgör ett uttryck, nämligen, att vi i de i vårt land rikligen förekommande vassarterna, äga tillgång till ett fodermedel, som även under andra förhållanden än de nuvarande icke borde lämnas ur räkningen.

Vidkommande frågan om vassens fodervärde har folkhushållningskommissionens foderavdelning uti sitt i ärendet avgivna utlåtande framhållit, att detsamma, redan sedan gammalt känt och uppskattat, genom vid centralanstalten för jordbruksförsök år 1918 utförda undersökningar ytterligare klarlagts, varvid konstaterats, att vassen, skördad i rätt tid, kan i näringsvärde i det närmaste jämföras med medelgott hö.

Utskottet har med anledning härav låtit sig angeläget vara, att vinna närmare upplysningar om de av nämnda anstalt verkställda undersökningarna. Huvudresultaten av dessa undersökningar återfinnas uti en av assistenten vid anstalten, H. Edin, år 1918 publicerad uppsats, varav utskottet här vill återgiva följande:

»Ett foder, som även det under normala förhållanden på många platser fått rätt stor användning utan att dock anses vara av sådan betydelse att det gjorts till föremål för några mera ingående undersökningar är bladvassen, *Phragmites communis*. Denna växt, vårt lands största gräs, torde vara så allmänt förekommande vid stränderna av våra vattendrag och så lättigenkännlig genom sina breda starkt gröna blad, sina violetta vippor och ihåliga strå samt sitt uppträdande kolonivis i ruggar eller bankar, att någon närmare beskrivning icke kan vara av nöden.

Skördad före eller omkring blomningen förtäres den med begärighet av alla djurslag, längre fram blir strået grovt och hårt och även bladen mindre smakliga. Vanligtvis utfodras den som grönfoder och anses då i allmänhet vara ett gott mjölkfoder. Men även som hö kan den med fördel givas åt både kor och hästar, bäst då i form av hackelse. Att vassen detta oaktat icke tillvaratages så allmänt som är önskligt beror till stor del därpå, att skörden är besvärlig och tidsödande och att det på vintern, på isen skördade strået, har rätt vidsträckt användning till diverse olika ändamål. I Tyskland synes en efter slättermaskinsprincipen arbetande anordning för vassens skördande hava fått en viss användning. Den anbringas på en flatbottnad båt eller eka. Kniven gives genom utväxling från en handvev en fram och tillbakagående rörelse.

Vissa giftväxter, odört, sprängört och nattskatta växa understundom tillsammans med vassen. Då de av dem förorsakade förgiftningarna kunna bli nog så allvarsamma, får man hava uppmärksamheten fäst härpå och vid misstänkta symptom noga gå igenom vassen innan den lägges på foderbordet.

Även en del svampar, framför allt mjöldrigan, medföra en viss fara. Rost och sot synas dock — åtminstone om de icke förekomma i mycket stora mängder — icke vara synnerligen hälsovådliga. Den torkade vassen anses vara mindre riskabel än grönvass.

Som ledning för bedömning av vassens fodervärde hava vi hittills endast haft till vårt förfogande ett mycket inskränkt antal kemiska analyser. Under sommaren 1917 utfördes så vid centralanstaltens kemiska avdelning analys på ett par ä Experimentalfältet vid olika tid skördade prov, och på det ena av dessa har sedan under vinterns lopp ett smältbarhetsförsök med getter utförts. Däremot kunde tyvärr ett påbörjat mjölkproduktionsförsök icke genomföras. I Tyskland utfördes förra året ännu ett smältbarhetsförsök; lägga vi så här till tre äldre analyser, utförda vid våra kemiska stationer, torde det för närvarande tillgängliga materialet angående bladvassens fodervärde vara angivet.

En sammanställning av de kemiska analyserna leder till följande tabell:

Bladvassens kemiska sammansättning.

	Analyser	Analysen omräknad till en torrsbstanshalt av 85 %						
		Aska	Råfett	Råprotein	Växttråd	Kvävefria extraktämnen	Ren protein	Smältbar äggvita
A. Experimentalfältet den 1 juli 1917 ...	1	5.20	2.59	12.58	26.85	37.78	7.19	2.13
B. Experimentalfältet mitten av juli 1917 ¹⁾	1	6.35	2.42	10.79	27.35	38.09	7.95	3.62
C. Örebro	1	6.50	2.74	11.01	30.38	34.37	—	—
D. Äldre svenska analyser	2	8.56	2.21	7.14	33.63	33.46	—	—
E. Äldre utländska analyser	2	8.60	1.90	7.05	30.10	37.35	—	—
F. Tyskt prov 1917 ²⁾ ...	1	9.08	1.60	9.13	32.90	32.29	—	—

¹⁾ Använt till smältbarhetsförsök för vilket närmare redogörelse lämnas i ett kommande meddelande från centralanstalten.

²⁾ Använt till smältbarhetsförsök refererat i Landw. Versuchsstationen 1917, Bd. 90, s. 113

Till sin sammansättning växlar vassen således rätt mycket allt efter utveckling, bladighet och grovlek. Askhalten är i regel mycket hög, 5 till 9 procent, (vilket väl delvis får tillskrivas impregnering med kiselsyra), råfetthalten är ungefär lika som i höslagen, 1.5 till 2.7 procent. Råproteinhalten växlar mellan 7 och 12 procent; i tre av proven ligger den över 10 procent — en för grövre gräs ovanlig höjd. Mängden smältbar äggvita är i betraktande härav liten, men här till kommer en rätt stor mängd värdefulla amider (3—5 procent). Vassens goda rykte

som mjölkdrivande foder får härigenom sin förklaring. Växttråden ligger mellan 27 och 33 procent och de kvävefria extraktivämnena mellan 32 och 38 procent.

I stort sett är sammansättningen rätt karakteristisk; knappast något enda av våra vanligare fodermedel har en härmed fullt jämförlig analys. Av de närmast besläktade fodermedlen, det grova grönfoderhöet och gräs- eller vårsädeshalmen, är det förra vanligen betydligt fattigare på växttråd och något fattigare på råprotein. Att döma av analyserna skulle de tidigare skördade proven med avseende på fodervärde kunna jämföras med grovt grönfoderhö, de senare skördade mindervärdiga kvaliteterna åter närma sig vårsädeshalmen.

Som förut omtalats ha endast tvenne försök med vass utförts, det ena med svenskt (i analysammansställningen betecknat med B), det andra med tyskt material (betecknat med F). En blick på analysen visar att det svenska försöksmaterialet representerar vass skördad på tidigt stadium (axvipporna hade just skjutit fram ur bladskidan, provet var frodvuxet och bladrikt; de bladartade delarna utgjorde 49 procent av totalvikten — lufttorrt prov). Det tyska materialet åter måste ha varit rätt grovt eller också sent skördat.

Vid försöken erhöles följande smältbarhetskoefficienter:

	Svensk material	Tysk material
Organisk substans	53	33
Råfett	19	35
Råprotein	68	37
Växttråd	54	41
Kvävefria extraktivämnena	50	27

Skillnaden mellan de olika provens smältbarhet är således, såsom ju också av analysen var att vänta, mycket stor; i förra fallet ha vi att göra med smältbarhetstal av nära nog samma storlek som de för grovt grönfoder gällande, i det senare fallet åter understiga de smältbarhetstalen för vetehalm.

Om de olika provens produktionsvärde beräknas på vanligt sätt med ledning av analys och smältbarhet (värdetalet härlett av växttrådhalten) komma vi därför till mycket avvikande resultat. För det svenska provet erhålla vi, även om amidernas värde ej medräknas, 37, för det tyska provet 18 foderenheter per 100 kilogram vasshö (85 procent torrsubstanshalt). Då torrsubstanshalten i det svenska provet omedelbart efter slättern var 32.5 procent, medan torrsubstanshalten för vass, motsvarade den för det tyska provet angivna sammansättningen, kan uppskattas till uppemot 40 procent, kommer detta att motsvara ett fodervärde av 14, respektive 9, foderenheter per 100 kilogram grön vass.»

Utskottet har inhämtat, att under loppet av 1918 års sommar vid centralanstalten ytterligare ett par försök utförts, vilka emellertid ännu icke kunnat bearbetas. Det material, som står till buds för bedömning av bladvassens fodervärde är således föga omfattande, men torde dock kunna lämna rätt tillförlitlig ledning. Då bladvassens kvalitet och värde i hög grad växlar allt efter växtbetingelser och skördetid bleve det — även med omfattande försök — svårt att avgiva något generellt omdöme. Vid av centralanstalten utförda försök att genom kokning av vinter-

ständen vass med alkalier framställa till utfodring användbar cellulosa har en produkt med cirka 80 procent smältbarhetskoefficient (för organisk substans) erhållits, ett resultat, som betecknats, såsom tillfredsställande. Vid beräkning av vassbankarnas avkastning av foder får man taga hänsyn till, att tidig skörd flera på varandra följande år i hög grad mattar rotstockarna, vadan skörden komme att sjunka.

Av vad ovan anförts framgår, att frågan om våra vassorters användbarhet såsom kreatursfoder alltjämt är föremål för undersökningar av en utav de institutioner, vars speciella arbetsuppgifter äro att tillgodose jordbruksnäringens krav och intressen.

Det är visserligen sant, att centralanstaltens omförmälda verksamhet i första hand är och måste vara inriktad å den förevarande frågans vetenskapliga sida (den kemiskt-fysiologiska analysen), under det att motionärens framställning avser en utredning angående den ekonomiska innebörden av ett tillvaratagande av för foderändamål lämpliga vassorter ävensom de hithörande skördetekniska spörsmålen.

I frågans nuvarande läge har det synts utskottet som om den viktigaste delen av den i ämnet erforderliga utredningen alltjämt vore att finna i de av centralanstalten påbörjade undersökningar angående vassens fodervärde och i den mån utredning erfordras rörande sättet för vassens lämpliga tillgodogörande av olika husdjur, torde jämväl sådan utredning lämpligen böra verkställas av centralanstalten.

Givetvis måste det därjämte anses vara en allmän angelägenhet av vidsträckt intresse att kunskapen om vassens användbarhet som foder och de ekonomiska och tekniska möjligheterna för densammas utnyttjande för sådant ändamål vinner den största möjliga spridning.

Vad beträffar centralanstaltens undersökningar torde väl såsom Sveriges allmänna lantbrukssällskap härutinnan framhållit, centralanstalten komma att såsom hittills till den jordbrukande allmänheten sprida kunskap om resultatet av sina undersökningar.

Vidkommande åter övriga hithörande frågor håller utskottet före, att, såsom folkhushållningskommissionens fodersektion framhållit, erforderlig upplysningsverksamhet lämpligen kan ske genom statens och hushållningssällskapens konsulenter samt genom populära broschyrer i ämnet.

Då utskottet alltså vid nu angivna förhållanden icke känt sig övertygat därom att genom den av motionären begärda utredning något avgörande resultat stode att vinna utöver vad som kunde förväntas av att den hittills å området bedrivna undersöknings- och upplysningsverksam-

het fortsattes, har utskottet ansett giltiga skäl icke föreligga för någon riksdagens skrivelse i ämnet; och får utskottet därför hemställa,

att herr Anderssons i Råstock motion nr 270 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 april 1919.

På utskottets vägnar:

ERNST ERIKSSON.

Bilaga.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 11 februari 1919 har lantbruksstyrelsen anbefallts att, i anledning av framställning från riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott, avgiva utlåtande över en inom nämnda kammare väckt motion, nr 270, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillvaratagande för foderändamål av i vattendrag förefintliga vassararter.

Med återställande av remissakten får lantbruksstyrelsen i ärendet anföra följande.

Den i åar, sjöar och flerstädes även vid havsstränder ymnigt förekommande vassen har av ålder här och var ansetts såsom ett värdefullt kreatursfoder och för sådant ändamål bärgats. Särskilt under de senare årens kännbara foderbrist torde vassen funnit ökad användning såsom fodermedel. Emellertid är det ställt utom allt tvivel, att den vida övervägande delen av förefintlig vass även under rådande brist på foder blivit oanvänd och fått till ingen nytta förfaras. Spörsmålet om ändring i detta förhållande torde vara en fråga, vars betydelse ej bör underskattas.

Vassens tillvaratagande i större omfattning har hittills motverkats framför allt av de med dess skärande, ilandförande och torkning förenade stora svårigheter och avsaknaden av härför användbara maskinella hjälpmedel. Måhända skulle, om uppmärksamheten riktades härpå, sådana hjälpmedel kunna åstadkommas.

Åtskilliga med vassförekomsternas rationella utnyttjande förenade frågor torde ock tarva utredning såsom till exempel frågan om rätta tidpunkten för vassens bärgning (praxis är härutinnan ganska växlande), frågan om vassvegetationens uthållighet vid årlig avverkning m. m. Ävenledes torde vassens lämplighet för beredande av ensilage böra ytterligare belysas.

På grund av vad sålunda anförts, finner lantbruksstyrelsen det önskvärt, att den av motionären ifrågasatta utredningen kommer till stånd.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Flach samt byråcheferna Insulander och Bjurstedt.

Stockholm den 25 februari 1919.

Underdånigst.

WILHELM FLACH.

Erik Insulander.

Till folkhushållningskommissionen.

Anmodad avgiva yttrande över av herr Anderson i Råstock i riksdagens andra kammare väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillvaratagande för foderändamål av i vattendrag förefintliga vassararter får jordbruksavdelningen anföra följande.

Det är visserligen sedan gammalt på grund av erfarenhet känt och i senare tid, ej minst under senaste av missväxt och avspärning från utländsk tillförsel förorsakade foderbrist, genom vetenskapliga undersökningar bekräftat, att en stor del av den vilda växtligheten är användbar till foder och, skördad i rätt tid, kan i fodervärde motsvara, eller till och med överträffa, det foder, som skördas å insådda vallar och ängar. Så är fallet med exempelvis löv och av vassararter den vanliga bladvassen. Dessa hava ock i äldre tider i mycket stor utsträckning årligen regelbundet skördats till foder. Att detta bruk i senare tid till allra största delen upphört, torde mindre bero på okunnighet om dessa växtdelars användbarhet och värde som foder, — ehuru visserligen även sådan okunnighet kan förekomma, — utan huvudsakligen på förändrade ekonomiska förhållanden.

Förhållandet är nämligen, att dessa växter i allmänhet äro rätt litet givande i fodervärde i förhållande till den arbetsmängd skörden erfordrar. Detta gäller även bladvassen. Den måste i allmänhet skördas från båt eller flotte, vilket kräver minst 2 mans deltagande i skördearbetet och giver jämförelsevis liten skördemängd, särdeles som den bör avslås före blomningen, innan den blivit mindre smältbar, samt till följd av sin hårda och sträva beskaffenhet mindre smaklig för kreaturen. Skördad i rätt tid blir den därför ett dyrt foder och sedan arbetskostnadernas stegring föranlett arbetsstyrkans inskränkning till det strängt räknat nödvändiga, åsidosättes denna skörd därför oftast för andra nödvändiga arbeten, åtminstone då fodertillgången är medelgod, och hö kan köpas till lägre pris, än vassfodrets skörd betingar. Därtill kommer, att bladvassen under vanliga förhållanden kan lämna större inkomst, om den på vintern skördas till takhalm, gipsrör eller flätning av mattor till bänkfönster, synnerligen som den då kan skördas varje år, under det tidig skörd till foder kan ske blott vart annat år, om ej tillväxten skall alltför mycket försvagas.

Under tider av foderbrist kan förhållandet bliva ett annat. Under de två senaste åren, då hö ej stått att köpa till rimligt pris och det gällt att skaffa foder, det måtte kosta vad det ville, har det varit anledning att såsom skett genom upprop och upplysningsskrifter fästa uppmärksamheten på dylika i riklig mängd förefintliga till foder användbara växter och uppmana till samt vidtaga statliga åtgärder för deras tillvaratagande. Såväl löv som bladvass hava ock åtminstone i vissa trakter i rätt stor utsträckning kommit till godo som foder.

Då normala förhållanden åter inträda, göra de sig gällande även beträffande foders värde och användning, och jordbrukaren skall helt viss oberoende av ett offentligt upplysningsarbete, som i denna sak knappt är behöfligt, ordna sin foderförsörjning efter vad han själv anser vara lämpligt och lönande.

På grund av vad sålunda anförts, anser sig jordbruksavdelningen böra uttala, att någon ytterligare utredning, huruvida vass lämpligen kan till foder tillvaratagas, icke torde vara behövlig, samt att åtgärder från statens sida för främjande och underlättande av detta tillvaratagande varken kunna anses vara av behovet påkallade eller väntas få någon avsevärd påföljd.

Stockholm den 22 februari 1919.

Folkhushållningskommissionen, jordbruksavdelningen.

H. JUHLIN DANNFELT.

C. N. Nisbeth.

Till folkhushållningskommissionen.

Anmodad avgiva yttrande över av herr Anderson i Råstock inom andra kammaren väckt motion angående utredning om vassens lämplighet som fodermedel och eventuella åtgärder från statens sida för underlättande av dess tillvaratagande får fodersektionen anföra följande.

Under de två sista åren har den klena foderskörden, vilken i många fall närmast sig ren missväxt, och den genom fortsatt avspärrning omöjliggjorda importen av utländska fodermedel åstadkommit en foderbrist, som nödvändiggjort anlitande av nödfodermedel i stor utsträckning. Härvid har från folkhushållningskommissionens sida framhållits möjligheten och nödvändigheten av att i första rummet tillvarataga de vilda foderväxter, som genom sitt fodervärde och sin förekomst i större massor varit särskilt ägnade att ersätta det odlade fodret. Bland dessa har vassen av förenämnda skäl obestriddligen intagit en av de främsta platserna.

Dess fodervärde, redan sedan gammalt känt och uppskattat, har genom vid centralanstalten för jordbruksförsök år 1918 utförda undersökningar ytterligare klarlagts, varvid konstaterats, att densamma skördad i rätt tid kan i näringsvärde i det närmaste jämföras med medelgott hö. Detta har också framhållits i den av folkhushållningskommissionen bedrivna upplysningsverksamheten rörande nödfodermedlens användning, varvid kommissionen genom flygskrifter och upprop redan sommaren 1917 uppmanade djurägare att tillvarataga vass i största möjliga utsträckning. Insamlingen tog dock icke någon större omfattning i många fall beroende på att de djurägare, som hade största behovet härav, d. v. s. hästägare i städer och samhällen icke ägde tillgång å lämpliga skördeområden. Detta föranledde Kungl. Maj:t att på framställning av folkhushållningskommissionen den 17 augusti 1917 förordna, att innehavare av vassbärande område, vilken icke före den 3 september 1917 skördat vass, är skyldig att efter förstärkning av folkhushållningskommissionen å kronans vägnar åt annan upplåta sitt vassområde för skörd av därå befintlig vass.

Endast ett fåtal framställningar om förfoganderätt på grund av denna förordning inkommo till folkhushållningskommissionen, vilket torde vara beroende på

att allmänheten dels icke fått fullt klart för sig vassens stora fodervärde, dels de svårigheter som otvivelaktigt äro förbundna med dess skördande.

Enär ett rationellt tillvaratagande av vassen även under normala förhållanden torde vara av nationalekonomisk betydelse genom att jordbrukarna härigenom kunna öka sitt foderförråd utan inskränkning av den brödsädesproducerande arealen synes fodersektionen, att en fullständig utredning om skilda vassarters fodervärde under olika skeden av växtperioden samt rörande sättet för dessa vassarters lämpligaste tillgodogörande av olika husdjur vara av behovet påkallad. En sådan utredning torde lämpligen kunna uppdragas åt centralanstalten för försöksväsendet å jordbruksområdet.

Sedan utredning ävägabrags i berörda hänseende, synes en fortsatt upplysningsverksamhet, i den mån de vunna resultaten därtill giva anledning, böra ävägbringas för att till den kreatursägande allmänheten sprida kännedom om vassarernas lämpliga tillvaratagande och tillgodogörande. Denna upplysningsverksamhet torde lämpligen kunna ske genom statens och hushållningssällskapens konsulenter samt genom populära broschyrer i ämnet.

Likaså måste det anses vara av betydelse för kreatursägarna om hjälpmedel kunna utfinnas för att underlätta tillvaratagandet av ett fodermedel, som redan den hittills vunna erfarenheten ådagalagt vara ett av våra värdefullaste hjälpfodermedel under missväxtår och sålunda väl förtjänt av statens uppmärksamhet även om dess tillvaratagande synes böra överlämnas åt den privata företagsamheten.

På grund av vad ovan anförts får fodersektionen för sin del förorda den i motionen föreslagna utredningen.

Stockholm den 19 februari 1919.

Folkhushållningskommissionen, fodersektionen.

WILH. KUMLIN.

C. N. Nisbeth.

Till riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

I en av herr Anderson i Råstock i andra kammaren väckt motion, nr 270, hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Majt anhålla om utredning, huruvida i våra vattendrag förefintliga vassararter lämpligen kunna för foderändamål tillvaratagas, ävensom vilka åtgärder, som böra och kunna från statens sida vidtagas för främjande och underlättande av detta tillvaratagande.

Då yttrande häröver inforrats från Sveriges allmänna lantbrukssällskap, får sällskapet med anledning härav anföra följande.

Utan några närmare utredningar av frågan kan det emellertid sägas, att av olika växtarter, som ingå i sjöarnas och åarnas vassformationer, är det egentligen endast bladvassen, som kan få någon större betydelse såsom fodermedel. De olika arter av säv eller kålvass (*Scirpus*), som utan tvivel näst bladvassen bilda de största

bestånden i våra vassar, äro nämligen ur utfodringssynpunkt så gott som värdelösa, och övriga med bladvassen i fodervärde jämförliga vattenväxter uppta ej några större arealer eller äro blott av lokal betydelse, såsom fräkenarter och jättegöre m. fl.

Bladvassens fodervärde kan man redan nu tämligen väl bedöma med ledning av utav centralanstalten utförda smältbarhetsförsök och analyser. Ett dylikt bedömande ger vid handen, att dess värde är högst växlande, framför allt beroende på skördetiden, så att tidigt skördad bladvass har ett fodervärde nästan jämförligt med hö, medan sent skördad vass är sämre än vetehalm.

Då det således kan anses vara fastställt, att ny bladvass har ett ej obetydligt fodervärde, vore dess tillvaratagande helt visst en faktor att räkna med för fyllande av landets foderbehov, men det är känt, att vassbestånden betydligt försvagas, om vassen, såsom sig bör, skördas på tidigt stadium, vadan ett skördande varje år av vassarna ej kan påräknas.

Vidare möta svårigheter med vassens skördande och bärgning. Det synes hittills huvudsakligen hava varit djurägare med blott ett fåtal djur, som använt bladvass för utfodring, antingen de skördat den på egen mark eller erhållit tillstånd att taga den på annans.

Det torde knappast vara behöfligt eller lämpligt, att staten söker utöva något inflytande på omfattningen av ett dylikt tillvaratagande i smått av bladvassen, och särskilda maskiner kunna heller ej komma i fråga, då det sker i liten skala. Möjligheten för ett tillvaratagande i stort åter sammanhänger nära med, om lämpliga maskiner finnas för skörd och bärgning samt med användningen av pressfodertorn för ensilageberedning.

Dylika maskiner hava i utlandet kommit till någon om än ringa användning, men befinna sig ännu endast på experimentstadiet. Det synes dock böra överlämnas åt den enskilda företagsamheten att upptaga dem till användning hos oss, vilket nog torde bliva fallet, om de visa sig lämpliga och bladvassens tillvaratagande i övrigt visar sig lönande.

Det enda, som från statens sida synes böra göras i den av motionären antydda riktningen, torde vara, att centralanstalten för jordbruksförsök fortsätter sina påbörjade undersökningar angående nödfodermedels fodervärde och sprider kunskapen därom till den jordbrukande allmänheten, men detta arbete torde anstalten fortsätta utan att särskild utredning därom behöver verkställas.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap finner alltså på anförda skäl ingen anledning föreligga för staten att företaga den av motionären begärda utredningen, vadan sällskapet anser, att motionen ej bör av riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 mars 1919.

För Sveriges allmänna lantbrukssällskap:

HUGO TIGERSCHIÖLD.

G. Leufvén.